

Рівненський державний гуманітарний університет
художньо-педагогічний факультет
кафедра образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва
імені Степана Шевчука

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи

На тему: «ХУДОЖНЬО-ФІЛОСОФСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ІДЕЙ ГРИГОРІЯ
СКОВОРОДИ В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОЇ
РОБОТИ « МЕНІ МОЯ СОПІЛКА І ВІВЦЯ ДОРОЖЧІ ЦАРСЬКОГО ВІНЦЯ»,
декоративний пласт, дерево)

Виконав: студент VI курсу
спеціальності 023, Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація, ОС Магістр

Захарчук Дем'ян Сергійович

Керівник: к. пед. н. проф. Сташук
Олександр Андрійович

Рецизент: к. пед. н., проф. Гудовсек О.А

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ХУДОЖНЬО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ОБРАЗІВ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ	
1.1 Історичні передумови творчості видатного українського мислителя.....	7
1.2 Загальна характеристика, особливості та значення творчості Григорія Сковороди як видатного діяча української культури та мистецтва.....	17
1.3 Втілення ідей Григорія Сковороди в українському мистецтві.....	23
РОЗДІЛ 2. ТВОРЧІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	
2.1 Пошуки варіантів втілення ідей Григорія Сковороди в художніх образах.....	28
2.2 Основні закономірності побудови художньої композиції «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця»	31
2.3 Технологічні основи виконання практичної частини кваліфікаційної роботи.....	36
2.4 Визначення собівартості виконаної роботи	42
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	46
ДОДАТКИ.....	50

ВСТУП

Сучасний світ переповнений різноманітними культурно-мистецькими явищами, взаємодія яких стає неодмінною та важливою рисою в сучасному суспільстві. Ми живемо в епоху, коли культурні обміни та взаємодія на міжнародному рівні є не тільки можливістю, але і забезпеченістю.

Цілком зрозуміло, що кожна культура і мистецтво мають свою унікальну спадщину та ідентичність. Вивчення культурних аспектів не тільки сприяє збереженню спадщини минулих поколінь, але й розкриває перед нами можливість розуміти і поважати інші культури. Знання про мистецтво та культуру різних народів нам поглибити наше світосприйняття та розширити горизонти.

Аналізуючи сучасну українську культуру та мистецтво, можна відзначити багатогранність і багатшаровість їх впливу на світову культуру. Українська спадщина включає в себе різноманітні види мистецтва, музику, літературу та багато інших аспектів, які роблять її цікавою та важливою для вивчення та аналізу.

Актуальність теми дослідження. Сучасний світ переживає значущі соціокультурні та технологічні зміни, які залишають під питання збереження та розуміння традиційних цінностей, включаючи культурну спадщину. У цьому контексті важливо підкреслити поєднання різних аспектів, які є ключовими для розуміння таких змін. Серед них наступні:

1. **Культурна ідентичність та само ідентифікація.** Україна, подібно до інших країн, шукає свій шлях у новій реальності глобалізації. Розуміння власної культурної ідентичності стає однією з основних завдань сучасного суспільства. Дослідження творчості Григорія Сковороди та її філософського змісту через декоративне мистецтво можуть вирізнятися ключовою складовою формування та збереження культурної ідентичності.
2. **Філософська спадщина Григорія Сковороди.** Григорій Сковорода, видатний український філософ, залишив важливий філософський доробок, який є дорогоцінним скарбом української культури. Його ідеї

про глибокий зв'язок людини з природою та духовністю залишаються надзвичайно актуальними в контексті екологічних проблем та пошуку власного місця в сучасному світі.

3. **Мистецтво та культурна спадщина.** Дерев'яна різьба є важливою частиною національної культурної спадщини. Вивчення творчої роботи, яка відображає філософські концепції Сковороди, допоможе поглибити розуміння та цінування традиційного українського мистецтва та його ролі в сучасному світі.
4. **Міждисциплінарний підхід.** Пропонована робота базується на науково-історичних, філософських, мистецьких та культурних аспектах. Такий міждисциплінарний підхід вважається важливим та необхідним, крім того, він сприяє збагаченню знань та розширенню горизонтів розуміння.

Отже, усе це є значимим та актуальним, адже ми вивчаємо не тільки творчість Григорія Сковороди та її вплив на декоративне мистецтво, але і важливий суспільний та культурний контекст, сприяючи підтримці культурної спадщини, розумінню сучасного світу через призму історії та філософії.

Об'єктом дослідження магістерської роботи є художньо-філософське сприйняття та візуалізація образів Григорія Сковороди, зокрема їхнє втілення в декоративному мистецтві, яке представлене у творчій роботі «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця» у вигляді дерев'яного декоративного пласта.

Предметом дослідження є вивчення та аналіз художнього та філософського змісту образів Григорія Сковороди, які втілені в художніх образах декоративного та образотворчого мистецтва.

Метою магістерської роботи є глибокий аналіз та інтерпретація художньо-філософського спадку Григорія Сковороди, виявлення його впливу на декоративне мистецтво. Також за меті вважаємо розкриття філософської сутності образів Сковороди та втілення в мистецтві, її значення для розвитку культурної спадщини та самоідентифікації українського народу. Робота має на меті поглиблення розуміння важливих аспектів філософії, мистецтва і

культурної спадщини через призму творчого доробку Григорія Сковороди та декоративного мистецтва.

Завдання:

- вивчити, дослідити, проаналізувати джерельну базу з обраної теми;
- здійснити творчий пошук ескізної бази для майбутньої дипломної роботи;
- виконати проект;
- виконати творчу роботу в матеріалі;
- провести ґрунтовне дослідження згідно означеної теми;
- описати основні етапи виготовлення виробу;
- подати список використаної літератури;
- оформити додатки згідно існуючих вимог.
- підготуватись до захисту.

Практична значущість роботи – втілення духовної спадщини та культурних цінностей українського народу, з відображенням історичного контексту та філософського сприйняття світу Григорієм Сковородою. Декоративний пласт створює можливість подальшого дослідження і рефлексії над художніми ідеями мислителя, а також відкриває можливість для глибокого розуміння впливу філософських поглядів на культурні та мистецькі вирази. Робота ілюструє важливість відтворення та збереження національної спадщини, а також сприяння її популяризації та розповсюдженню серед глядачів і дослідників мистецтва.

Методологічна основа даного дослідження ґрунтується на комплексному підході з використанням різних методів та аналітичних інструментів. Комплексний підхід забезпечує дослідження предмета з різними точками зору, що дозволяє досягти більш повного та глибокого розуміння предмету. Порівняльний підхід, порівнювати різні аспекти предмету та визначати спільні та відмінні риси. Системний підхід включає розгляд предмету як системи з іншими взаємодіючими складовими, що сприяє більш повному аналізу. Використання описово-аналітичних методів дослідження дозволяє детально аналізувати та описувати предмет, а конструюючі методи використовують для

розробки нових концепцій та ідей. Метод художнього аналізу дозволяє досліджувати художні аспекти предмета, зокрема його виразність та символіку. Усі ці методи разом створюють методологічну основу для глибокого і всебічного аналізу досліджуваного предмета та вивчення його художніх та культурних аспектів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати проведеного дослідження були представлені у формі доповідей, повідомлень та тез на наукових конференціях:

- Звітній науковій конференції, співробітників та здобувачів вищої освіти за 2023 рік (Рівне, РДГУ, 18 травня 2023р.);
- «Освіта України в умовах реформування: сучасні виклики та перспективи» (Рівне, РДГУ, 15 листопада 2023 р.);

Публікації, пов'язані з темою магістерського дослідження. За матеріалами науково-дослідницької частини пояснювальної записки підготовлено 2 наукові публікації:

- 1) Захарчук Д. С. Філософські концепції Григорія Сковороди та їх вплив на розвиток української культури та національної ідентичності. Українська культура: минуле, сучасне, шляху розвитку (напрям: мистецтвознавство). 2023. №22. С. 17-20.
- 2) Захарчук Д. С. Освітянська та філософська спадщина Григорія Сковороди: сучасні виклики. Професійний розвиток педагога: збірник матеріалів регіональної науково-практичної конференції «Освіта в умовах реформування: сучасні виклики та перспективи», м. Рівне, 15 листопада 2023 р. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет 2023. С. 45-48.

РОЗДІЛ 1. ХУДОЖНЬО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ОБРАЗІВ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

1.1 Історичні передумови творчості видатного українського мислителя

Феноменальним українським культурним життям 17-ого століття є творчість Григорія Савича Сковороди (1722 – 1794 рр.). Він народився в Чорнухах Лубенського полку на Полтавщині, в сім'ї малоземельного козака. Отримавши освіту в Києво-Могилянській Академії, він також був співаком придворної капели в Санкт-Петербурзі, частково перебував за кордоном у складі посольської академії. Пізніше працював викладачем поетики в Переяславському колегіумі та виступав домашнім учителем. Від 1759 до 1764 рр., а також у 1768 р., викладав у Харківському колегіумі, а після цього, аж до своєї смерті, був мандрівним філософом і автором діалогів. Григорій Сковорода залишається одним із найяскравіших та найхарактерніших представників української національної філософської думки. Його творчість, з одного боку, обґрунтовується на попередніх досягненнях у галузі, а з іншого боку, спрямована на подальший розвиток української філософії, як свідчити вчені, такі як П. Юркевич, В. Винниченко, Д. Чижевський. Для Сковороди філософія є не що інше, як саме вираження життя. Таким чином, для нього ключовим елементом в людині є не стільки здатність до пізнання, скільки емоційно-вольове її ядро, серце, від якого виходять і думка, і почуття. Його позиція характеризується широким використанням мови образів і символів, а також нечітких раціоналістичних термінів, які, на його думку, не можуть адекватно розкрити сутність філософської та життєвої істини.

Філософська спадщина Григорія Сковороди включає 17 трактатів і діалогів. Ключовим у вченні філософа є концепція «сродної праці», яку висунув, як перший серед своїх учасників. Його ідея перетворюється в те, що праця повинна перетворюватися із всього до життя в найвищу життєву потребу та насолоду. Проте не кожна праця приносить людині щастя. Щастя приносить лише «сродна праця», яка виконується за викликом. У кожної людини є можливість до конкретних видів трудової діяльності. Здібності повинні

розвиватися і перетворюватися в сутність людської особистості в процесі виховання. «Сродна праця» стає ідеалом людського щастя. Навпаки, «несродна праця» робить людину глибоко нещасливою.

Ключовим етапом на шляху досягнення «сродної праці» є самопізнання та самовдосконалення людської особистості, що є іншою тезою вчення Григорія Сковороди. Шляхом самопізнання людина розкриває у собі «справжню людину», створює своє викликання, розвиває вроджені в її здатності, ідеально розвивається, що в своєму часі веде до виявлення шляху до «сродної праці» та досягнення щасливого життя. Філософські погляди і гуманістичні ідеали Сковороди вплинули також на його літературну творчість, яка виявилася в рукописних збірках «Сад божественних пісень». У цих творах Сковорода підтримує високі моральні стандарти людини, закликає до здобуття знань і підтримує добрих справ. Перша збірка показує Сковороду як поету-лірику, яка воспіває громадянські ідеали та гуманізм. Таким, у знаменитому вірші «Всякому городу нрав і права» поет створив яскравий образ тогочасної реальності, а І. П. Котляревський у подальшому включив це слово в уста Вознюка у п'єсі «Наталка Полтавка».

Варто відзначити і вивчити роль Григорія Сковороди як першого українського байкаря (особливо у другій літературній збірці). Схилення Сковороди до цього літературного жанру свідчить про його бажання максимально розповсюджувати свої ідеї серед широких мас, представляючи їх у доступній та наочній формі. Усі його байки мають прозову форму і вирізняються філософськими мотивами, спрямованими на вивчення актуальних питань життя письменника. Цікавою особливістю байок Сковороди є їх моральна «сила». Зазвичай автор виражав мораль через відомі народні прислів'я та приказки, які привертати його увагу через те, що вони впливали з життєвого досвіду людини та містили філософські роздуми. Це вражало Сковороду і допомагало розкрити його ідеї творів. Прикладами таких байок є «Бджола і Шершень», «Убогий Жайворонок» і «Благородний Еродій».

Григорій Сковорода був важливою постаттю в історії української філософії та літератури. Щоб зрозуміти історичні передумови його творчості, слід розглянути контекст 17-го століття, в якому він жив та працював.

В цей час на території сучасної України, відбувалися низка важливих історичних подій і процесів, які суттєво вплинули на контекст, в якому жив та працював Григорій Сковорода. Ось декілька ключових аспектів того періоду:

Розділення території між імперіями: У 17-му столітті територія України внаслідок трьох поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795) українські землі потрапили до складу Австрії, Російської імперії і Туреччини. Це розділення створило складну політичну карту та велику кількість конфліктів. Українські землі були поділені на різні адміністративні одиниці з різними законами, що створило складність у суспільному та політичному житті.

На теренах, що входили до відповідності Речі Посполитої, українці стикалися з полонізацією та впливом польської та литовської культури. Полонізація полягала в процесі впливу польської мови, культури та релігії на українське населення. Католицька церква мала сильний вплив на цих теренах, що також вплинуло на релігійну школу серед українців. Території, що належали Російській імперії, були під впливом православної церкви та російської культури. Велика частина населення відзначалася своєю приналежністю до православної віри. Українська культура та мова були обмежені в цьому середовищі. Українці, що проживали на території Османської імперії, також входили до відповідності багатонаціональної культурної спадщини. Тут співіснували турецька та ісламська культури, і це створило унікальну суміш впливів [4 с. 105-147, 46, 48].

Культурний розмах: культурний розмах в 17-му столітті на території сучасної України був важливим аспектом, який суттєво впливав на інтелектуальний та культурний контекст епохи, в якій жив та творив Григорій Сковорода. З історичної та наукової перспективи, цей період можна розглядати як час багатих культурних обмінів та взаємодій між різними культурами, а також як час глибокого впливу релігійних та мовних чинників на формування культурних ідентичностей. Той час на території України відзначався

багатошаровістю та різноманітням впливів та культурних стилів. Ця епоха, відома як раннє Відродження, була періодом активної взаємодії і обміну культурними цінностями між різними культурами та національностями, що населяли територію України. Час переходу від середньовіччя до нового часу, коли відбувалися значущі зміни у суспільстві, культурі та духовному житті.

Важливим аспектом цього культурного розмаху був вплив різних культурних течій та традицій. На території України співіснували впливи західно-європейських країн, особливо Польщі та Литви, та візантійської спадщини. Велика кількість шляхти, що проживала в Речі Посполитій, вносила польські та латинські впливи в українську культуру та мову. В той період територія України була місцем, де зіткнулися та перепліталися різні культури та мови, включаючи українську, польську, російську та інші. Польська влада на багатьох територіях України призвела до полонізації, але водночас збереження української мови та культурних традицій було важливим для українського народу. В цей час також активно розвивалася православна та католицька релігійність, що відобразилося в храмовій архітектурі та обрядах. Культурний розмах в 17-му столітті важко переоцінити, оскільки він вплинув на створення унікального інтелектуального та культурного контексту епохи, в якій працював Григорій Сковорода. У цій міжкультурній атмосфері виникли нові ідеї та творчі підходи, які відзначилися творчістю видатних постатей, зокрема, філософа і мислителя Григорія Сковороди. Він був як свідком, так і активним учасником цієї культурної революції, а його творчість є свідченням того, як цей культурний розмах впливав на розвиток інтелектуального життя та культури України [17].

Культурна спадщина: культурна спадщина для того часу на території України включала в себе ряд важливих історичних аспектів. По-перше, це були релігійні вірування та практики, які суттєво вплинули на формування моральних цінностей та ідентичності населення. Православ'я, греко-католицизм та інші віросповідання мали велике значення для культурного ландшафту. По-друге, літературні та фольклорні традиції грали ключову роль у збереженні та передачі культурних цінностей. Творчість письменників та балади відображали історію, переконання та менталітет українського народу. По-третє, мова була важливим

аспектом культурної спадщини. Різні мовні групи на території України сприяли багатогранності культурної спадщини та взаємному впливу мовних традицій [45].

Важливо відзначити, що в цей період культурна спадщина була об'єктом боротьби та адаптації під впливом політичних та соціальних обставин. Ця спадщина створювала багатий контекст для формування ідей Григорія Сковороди, а його роботи самі стали частиною цієї спадщини, продовжуючи її розвиток та вплив на українську культурну ідентичність [22].

Релігійний контекст: У 17-му столітті, релігійні питання мали велике значення в Україні. Головною релігією багатьох українців було православ'я, і вірні були активно залучені до релігійних обрядів і церковного життя. Григорій Сковорода був глибоко віруючою людиною, і це відобразилося в його філософських та художніх роботах. Він розвивав ідеї про духовний розвиток, покаяння та внутрішню гармонію, які були важливі в релігійному контексті того часу [41]. Крім того, релігійна різноманітність була характерною рисою цього періоду, де існували різні віросповідання, включаючи православ'я, греко-католицизм, та католицизм. Ця релігійна різноманітність вплинула на культурні та моральні цінності суспільства. У 17-му столітті, на території сучасної України, релігійна різноманітність виявилася не лише своєрідним фактором соціокультурного розвитку, але й ключовою складовою інтелектуального та культурного контексту того часу.

Плейотропія віросповідань, включаючи православ'я, греко-католицизм, та католицизм, створювала унікальний мікс поглядів, переконань, обрядів і традицій, що збагачував і розширював інтелектуальний горизонт суспільства. Православ'я, як одна з провідних конфесій, мала великий вплив на формування культурних цінностей та менталітету населення. Віряни відзначали різні свята, приймали участь в обрядах і молитвах, що впливало на їхні моральні переконання та сприйняття світу. Греко-католицизм, часто називане унією, відзначалося своєю унікальною комбінацією православних та католицьких елементів, що сприяло творенню власної християнської ідентичності та релігійної практики. Католицизм також мав свої прихильників та церковні

обряди, особливо в західній частині України, де він був більш поширеним. Цей перетин різних віросповідань визначав різноманітність підходів до духовності, моралі та культури. Релігійна різноманітність була невід'ємною частиною щоденного життя і суспільного діалогу. Віра та духовність були невід'ємними частинами інтелектуального спадку того часу і вплинули на багатьох великих діячів, включаючи Григорія Сковороду, у їхніх роздумах і творчості. Цей перетин релігій створювала унікальні умови для дискусій та спілкування, впливаючи на інтелектуальний розвиток та формування культурного спадку того періоду.

Літературні та фольклорні традиції є ключовими складовими культурного контексту 17-го століття. Ці традиції відображали багатогранність духовного багатства та інтелектуального спадку суспільства. Спадщина, яка охоплює поезію, прозу та різноманітні твори, грало важливу роль у відображенні ідеалів, моральних цінностей та філософських переконань епохи. Фольклорні традиції, у свою чергу, відображали народну мудрість, віру та світогляд. Український фольклор, з його легендами, казками, піснями та обрядами, надавав можливість виразити та розповсюдити національну ідентичність і культурні цінності. Це було особливо важливим у контексті релігійної різноманітності, оскільки фольклор об'єднував різні соціокультурні групи і віросповідання, розповідаючи про спільні та унікальні аспекти життя та переконань. Літературні та фольклорні традиції виконували роль не лише джерела знань, а й механізму передачі культурного досвіду і формування інтелектуального фонду епохи. Їхні впливи були відчутними в творчості Григорія Сковороди та інших мислителів. Ці традиції не лише надихали та збагачували інтелектуальний діалог, але й допомагали суспільству зберігати свою культурну спадщину та розвивати нові ідеї.

Вивчення цих аспектів з точки зору історії та науковості письма допомагає нам краще розуміти, як культурний контекст вплинув на творчість Григорія Сковороди та як його філософські ідеї відображали складну діалектику цього періоду [16 с. 432-444].

Козацькі війни та повстання: Козацькі війни та повстання в 17-му столітті, зокрема Національно-визвольна війна 1648—1657 років під проводом Богдана Хмельницького, та події пов'язані з Українським козацьким гетьманством, були важливими історичними подіями, які відобразили складну ситуацію в регіоні. Вони представляють собою важливу сторінку в історії України та мають велике значення для розуміння соціально-політичних та культурних аспектів того періоду. Ці події були спричинені складними соціальними, економічними та релігійними факторами. Національно-визвольна війна була спробою українського народу визволитися від польсько-литовського панування та встановити власну державність. Під проводом Богдана Хмельницького козаки та їхні союзники вели активну боротьбу проти польських військ. Війна також суттєво вплинула на культурний контекст того часу. Вона спонукала до зростання національної свідомості серед українського населення і викликала інтерес до власної культурної спадщини. Козацькі повстання та війни спонукали створення важливих історичних документів, які розкривають події того періоду та свідчать про відродження української ідентичності. Слід зазначити, що цей період також вплинув на філософські думки мислителів, зокрема Григорія Сковороди. Він спостерігав за військовими та політичними подіями свого часу та включав їхні рефлексії у свої твори. Козацькі війни стали частиною інтелектуального та культурного фону, в якому філософи та мислителі розвивали свої ідеї [43]. Конфлікти призвели до формування Війська Запорізького та боротьби за козацькі права та незалежність України. Після Національно-визвольної війни в Україні відбулася низка інших козацьких повстань, в яких виражалось незадоволення різними аспектами імперської та королівської влади. Конфлікти та війни створили важливий контекст для розвитку філософських поглядів Григорія Сковороди, який висловлював ідеї про справедливість, свободу та внутрішню гармонію [50].

Роботи сучасних дослідників та істориків, таких як Попович Мирослав [14, 29 с. 360–374], Федорак Назар Любомирович [38 с. 107–116, 26], досліджують вплив релігійних уявлень на творчість Сковороди. У цих дослідженнях простежуються процеси формування його філософських поглядів.

Важливим контекстом для розуміння творчості Сковороди є Соціальна нестабільність, що вплинув на інтелектуальний та культурний контекст епохи, в якій жив та творив мислитель. У цей період існували складні соціальні умови, які спричинили багато конфліктів і труднощів для населення. Соціальна нестабільність виникала з-за різниці в суспільних структурах та класових відносинах. На території України існували різні соціальні групи, включаючи козаків, шляхту, селянство та інші. Вона створювала соціальні та економічні нерівності, що вели до напруженості та конфліктів у суспільстві. Козацькі повстання, такі як Національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького, були реакцією на цю соціальну нестабільність. Козаки прагнули визволити себе від польсько-литовського панування та встановити власну державність, що створило додаткову напруженість у суспільстві. Нестабільність також вплинула на культурний контекст. Вона призвела до змін у культурних традиціях та стосунках між популярними соціальними групами. Важливим аспектом було прагнення до збереження власної ідентичності та культурної спадщини в умовах соціального перетворення. Слід зазначити, що Григорій Сковорода спостерігав за цим та відображав її у своїх філософських працях. Він висловлював свої роздуми щодо суспільних проблем та шляхів вирішення соціальних конфліктів через свої філософські твори.

Соціальна нерівність та обмеження прав людини були поширеними. Сковорода висловлював ідеї про справедливість, гідність та внутрішню свободу, що відображало його реакцію на цей контекст. Роботи істориків, таких як Євгена Сверстюка можуть надати історичну інформацію про соціальну ситуацію та політичний клімат того часу. Вони можуть надати докази та контекст для визначення, як соціальна нестабільність вплинула на філософські погляди Сковороди [31 с. 278–286].

Важливою передумовою для розуміння творчості Григорія Сковороди є його освіта і науковий контекст. У 17-му столітті було кілька освітніх установ та академій, де розвивалася освіта та наука. Сковорода був освіченою людиною, вивчав філософію, теологію та гуманітарні науки. Його твори відображають вплив тодішніх навчальних та наукових досягнень. Для дослідження цього

аспекту, можна посилається на історію освіти в Україні, а також на біографічні дані та записи про освіту Сковороди. Роботи вчених істориків освіти можуть надати контекст і розуміння освітнього середовища того часу [20]. Сьогодні розглянемо цей аспект більш докладно. У 17-му столітті на території України освіта була переважно релігійною та відбувалася в монастирях і церковних школах. Основою навчання були богослов'я, риторика та філософія. Просвітницька діяльність обмежувалася, і доступ до освіти був обмежений соціальним статусом та матеріальними можливостями.

Освіта та науковий контекст в епоху, коли жив та працював Григорій Сковорода, мав свої власні особливості та відображав соціокультурні реалії того часу. Сьогодні розглянемо цей аспект більш докладно. У 17-му столітті на території України освіта була переважно релігійною та відбувалася в монастирях і церковних школах. Основою навчання були богослов'я, риторика та філософія. Просвітницька діяльність обмежувалася, і доступ до освіти був обмежений соціальним статусом та матеріальними можливостями. Такий освітній контекст відіграв важливу роль у формуванні Григорія Сковороди як філософа та мислителя. Його освіта розпочалася в релігійних установах, і це вплинуло на його філософську думку та сприяло розвитку його глибокого релігійного світогляду. Однак Сковорода також виявив інтерес до різних аспектів освіти та навчання, що виходило за межі релігійних предметів. Щодо наукового контексту, 17-й століття в Україні було періодом важливих інтелектуальних рухів та культурних змін. Учені того часу вивчали класичну грецьку та римську літературу, філософію, а також твори видатних філософів, таких як Платон та Аристотель. Теологія мала велике значення в дискусіях того періоду, і філософські дослідження часто були пов'язані з релігійними питаннями. Зокрема, Григорій Сковорода був знайомий з філософськими працями того часу, і він сам прагнув до філософських рефлексій. Він розглядав різні аспекти життя, моралі та етики, і його філософські праці стали важливим внеском у дискусії того часу. Таким чином, освіта та науковий контекст в епоху Григорія Сковороди були важливими чинниками для розвитку його філософської думки та вплинули на формування його інтелектуального світогляду.

Зв'язки з іншими мислителями та літераторами: Сковорода вступав в інтелектуальний діалог з іншими видатними українськими мислителями та літераторами свого часу. Він спілкувався з Михайлом Ковалинським, та іншими [47]. Ці зв'язки та обмін ідеями вплинули на розвиток його філософських та літературних поглядів. Щоб вивчати цей аспект, можна аналізувати листування, записи та праці інших мислителів, з якими він спілкувався. Це допоможе з'ясувати, як зустрічі та обговорення інших інтелектуалів вплинули на його думки.

Додаткові передумови для творчості Григорія Сковороди глибше висвітлюють контекст, в якому він жив і працював, і допомагають краще розуміти його художньо-філософську творчість. Саме в цьому контексті Григорій Сковорода розвивав свою філософію та літературну творчість. Він був представником пізнього бароко та раннього класицизму, але його праці також мали виразні риси українського національного ренесансу. Сковорода висловлював ідеї про людську душу, вільну від зовнішніх обмежень, та прагнув підкреслити унікальність та гідність українського народу [23 с. 20- 27]. Григорій Сковорода народився та працював саме в цих умовах, що суттєво вплинуло на його думки та творчість. Вивчення цих передумов допомагає нам краще розуміти його внесок у українську філософію та літературу.

Для дослідження історичних передумов творчості Григорія Сковороди, можна посылатися на роботи сучасних дослідників та істориків, таких як Барабаш Юрій Якович [2 с. 722-741], Багалій Дмитро Іванович [1 с. 11-91], Олесь Гончар, Попович Мирослав [14], Іваньо Іван Васильович [39], та інші. Вони докладно досліджують період, в якому діяв Сковорода, а також його внесок у розвиток філософської та літературної думки. Крім того, можна посылатися на твори самого Сковороди, де він висловлював свої філософські погляди та відношення до суспільних подій свого часу [44].

Ці історичні передумови створили основу для формування художньо-філософських образів у творчості Григорія Сковороди. За умов такого різноманіття культурних впливів Григорій Сковорода був унікальною фігурою, яка сприймала й адаптувала різноманітні культурні структури та впливи

навколишнього світу. Він був відомий своєю різнобарвною філософією та літературою, які відображали його розуміння та сприйняття цього різноманіття. Григорій Сковорода спілкувався з іншими верствами суспільства і створив творчість, яка залишила помітний вплив на розвиток української філософії та літератури. Його роботи стали важливою частиною історичної культури України, надихаючи подальших діячів мистецтва та культури.

1.2 Загальна характеристика, особливості та значення творчості Григорія Сковороди як видатного явища в історії української культури та мистецтва

Творчість Григорія Сковороди впливає на різні аспекти нашого розуміння світу і самого себе. Тільки споглядаючи углиб себе, у серці свого внутрішнього світу, людина набуває можливість до самоідентифікації. У філософському трактаті «Розмова п'яти подорожніх про справжнє щастя», що входить до «Філософії щастя» Григорія Сковороди, висловлено погляд, що справжнє щастя сталося у внутрішньому пізнанні себе. Філософ закликав до самопізнання та розвитку внутрішнього світу, вказуючи на шляхи до досягнення внутрішньої істини. Його літературні твори, зокрема поезії, стали не тільки значимою складовою української літератури, але і джерелом натхнення для поколінь. Він використовував мовні засоби, щоб висловити не лише конкретні думки, а й вкладати в них філософське та емоційне навантаження.

Українська культура також відчуває вплив Сковороди через його вклад у формування унікального духовного образу нації. Він став своєрідним «голосом» української філософії, який і донині резонує в серцях та розумах. Сучасний світ може відзначити актуальність ідей Григорія Сковороди, особливо в контексті постійної потреби в духовному саморозумінні та пошуку глибших цінностей у житті. Його концепції залишаються створюваними, стимулюючи рефлексію та обговорення в сучасному суспільстві. Творчість Григорія Сковороди вирізняється своєю унікальністю, що залишає слід у розумінні філософії, літератури та культури, вносячи цінний вклад у наше сприйняття світу і власного життя.

Сковорода відомий своєю філософською спадщиною, в якій поєднані впливи гуманізму, пізнього бароко та православної теології. Він став одним із попередників українського філософського мислення та приніс значний внесок у розвиток літератури. Його твори відзначаються витонченою мовою, глибокими філософськими думками та рефлексією над людською долею. Особливим його робить педагогічний підхід та вчення. Він вірив у необхідність духовної та моральної освіти, підкреслюючи важливість самопізнання та пізнання світу через власний досвід. Його педагогічні ідеї відображали бажання навчити людей мудрості, толерантності та глибокого розуміння життя. Важливою рисою Сковороди є його творчість у мистецтві. Він різав дерево, малював портрети та творив поезію. Його мистецькі твори відображають глибоку філософську думку та внутрішній світ.

Григорій Сковорода – це постать, яка в історії української культури та мистецтва визнається видатною та надзвичайно важливою. Його життя та творчість були відмінні за багатьма аспектами, що робить його значущою фігурою у контексті філософської та літературної діяльності. Глибокий філософ, поет та педагог, він навчався в Київській Могилянській академії та набув високий рівень освіти в гуманітарних науках. Важливим аспектом його освіти було навчання в духовній семінарії, де він оволодів глибокими знаннями у духовних питаннях [37].

У своїх філософських працях Сковорода висловлював власні погляди на життя, справедливість та мораль. Він був прихильником моральної філософії та віри внутрішньої гідності людини. Його творчість відзначалася глибоким рефлексійним характером та виразністю поетичних образів. Сковорода також був вчителем і репетитором, і його педагогічний внесок важливий. Він прагнув розвивати у своїх учнях критичне мислення та дбайливо ставився до їхньої духовної формації [21, с. 60-66].

У контексті української культури та мистецтва, Григорій Сковорода відіграв важливу роль, вплинувши на подальші покоління українських письменників та філософів. Він залишив помітний слід у розвитку української

літератури та філософії, а його творчість і думки досі залишаються предметом вивчення та обговорення серед дослідників.

Григорій Сковорода є представником багатопланового таланту, який не тільки вплинув на інтелектуальний та культурний контекст свого часу, але й залишив важливу спадщину для подальших поколінь. Його праця навчання продовжують вивчати та вдосконалювати філософи, літератори та вчені до сьогодення, підкреслюючи його внесок у розвиток української культури та філософського виробництва. Загальною характеристикою Григорія Сковороди є його унікальне поєднання обдарованості та глибокого філософського мислення, які роблять його однією з найважливіших постатей в історії української культури та мистецтва [40 с. 28-29].

Філософські ідеї Григорія Сковороди: вплив на розвиток української та світової філософської думки

Григорій Сковорода, філософ, мораліст і вчений епохи бароко, активно розвивав філософські ідеї, які відображали характерні особливості барокового стилю. Він ставився до філософських питань з глибоким аналізом та ретельним дослідженням, враховуючи емоційність та символізм бароко. Моральність, релігія та віра відігравали важливу роль у його філософських працях, а його ідеї про гармонію між духовністю та мораллю залишилися в сучасному світі.

Сковорода є ключовою фігурою в історії як української, так і світової філософії завдяки своєму унікальному внеску в розвиток філософської думки. Він відкриває нові горизонти у філософському мисленні, зосереджуючись на питаннях моралі, духовності та гармонії в особистості. Його філософські роздуми про внутрішнє пізнання та саморозвиток залишилися помітним слідом, надавши поштовх для подальшого розвитку філософії. Моральна філософія Григорія Сковороди стали важливим етапом в історії української та світової філософської думки. Погляди Сковороди відображають його віру в гармонію та добро як основні аспекти погляду та розвитку особистості [34 с. 81-94].

Сковорода підкреслював важливість гармонії, яку він розглядав як рівновагу між розумом та почуттями, між духовним і фізичним. Він вважав, що досягнення такої гармонії є ключовим завданням для самовдосконалення та

духовного розвитку. Добро та моральність також грали важливу роль у філософії Сковороди. Він наголошував, що добро є основою гідного життя та прагне формувати моральні цінності в індивіда. Його погляди були втілені християнською вірою та етичними принципами. Самовдосконалення та постійний особистісний розвиток були для Сковороди ключовими завданнями. Він вважав, що лише через самопізнання та внутрішній розвиток людина може досягти істинної гармонії та добра. Відтак, моральна філософія Сковороди показує його віру в гармонію, добро та важливість особистісного розвитку в історичному контексті XVIII століття, і вона залишається актуальною та впливає на філософський світ і сьогодні [33 с. 489-498].

Духовність у філософії Григорія Сковороди, яка включає в себе пошук істини та самовдосконалення, глибоко вплетена в історичний контекст його часу та його власне життя. Його ранні роки пройшли в українському шляхетському середовищі, і його освіта в Київській академії сприяла формуванню його філософських поглядів. У своїй філософській праці, Сковорода розвивав поняття самовдосконалення та пошуку істини як ключових аспектів духовності. Він вважав, що самопізнання та внутрішній розвиток є необхідними для досягнення гармонії та добра. Таким чином, духовність у філософії Григорія Сковороди відображає його постійний пошук істини та прагнення до самовдосконалення, що відбувались в контексті його життя [25 с. 109-121]. Спільні ідеї та розробки Григорія Сковороди з українською філософською школою представляють важливий аспект його спадщини та його внесок у філософську традицію України. Сковорода був частиною академічного середовища свого часу, і його освіта в Київській академії дала йому можливість обмінюватися ідеями з іншими філософами та мислителями. В цей період він знайомився з різними філософськими школами та концепціями, включаючи раціоналізм та ірраціоналізм [6 с 22-40].

Спільні ідеї та розробки Григорія Сковороди стали частиною української філософської традиції, і його внесок був визнаний як важливий в контексті розвитку української філософії. Його філософські погляди на духовність, мораль

та самовдосконалення залишили слід в історії філософської думки України та вплинули на подальший розвиток філософської школи в Україні [28].

На початку XIX століття, під впливом романтизму та ідеї національного відродження, українські філософи розглядали ідеї Сковороди як джерело натхнення. Його акцент на духовності, моралі та самовдосконаленні відповідав духовним пошукам і потребам того часу. Філософи, такі як Григорій Сковорода, Іван Франко та Павло Тичина, вплинули на українську філософську думку, підкреслюючи важливість національної ідентичності та культурного спадку. У другій половині XX століття, українські філософи боролися з політичними та ідеологічними викликами, зокрема в контексті комунізму. Ідеї Сковороди про духовність, гармонію та самовдосконалення надавали рушійну силу для опору та пошуку власної ідентичності в умовах репресивного режиму [5 с.30-40].

Зокрема, відновлення інтересу до філософської спадщини Григорія Сковороди спостерігалось після отримання незалежності Україною в 1991 році. В сучасних умовах його ідеї про духовність, мораль та гармонію залишаються актуальними та надихають національних та міжнародних дослідників вивчати та розвивати українську філософію.

Григорій Сковорода жив у період, коли в Європі відбувалися значні зміни в філософській та культурній сферах. Він був свідком і вплинув на ці процеси через свої філософські праці та діяльність. Сковорода був відомий своєю глибокою гуманістичною філософією та акцентом на духовному розвитку та моралі. Його погляди взаємодіяли з ідеями європейських філософів Просвітництва, таких як Вольтер, Руссо, Дідро та Іммануїл Кант. Він поділяв їхні цінності щодо свободи, раціональності та гідності людини. Сковорода також вивчав античну філософію, особливо праці античних філософів, таких як Сократ, Платон і Аристотель. Вплив античної філософії можна виявити в його підході до питань етики та моралі [18 с.93-168].

Глобальне поширення філософської спадщини Григорія Сковороди та її рецепція в інших країнах були обмежені в попередні століття через історичні та культурні чинники. Однак у сучасний період інтерес до філософії Сковороди почав зростати в більш глобальному контексті. Його праці були в основному

написані українською мовою, і деякі з них не були доступні для глобальної аудиторії. Тим не менше, деякі академічні переклади та дослідження були проведені з метою розширити розуміння його філософії на міжнародному рівні.

Сьогодні ідеї Григорія Сковороди знаходять своє місце в глобальному дискурсі філософії, де вони визнаються як цінний внесок до загальної філософської спадщини. Дослідники з різних країн звертають увагу на його концепції та спробують інтегрувати їх у свої власні дослідження та дискусії. У сучасному світі спостерігається розрив між тим, які цінності вважаються важливими та які дійсно застосовуються у практиці. Зростає несприйняття, ворожнеча та моральна деградація. В інтернет-середовищі, зокрема, відбуваються дискусії та конфлікти, де не завжди дотримуються основних моральних норм [13].

Ідеї Григорія Сковороди можуть послужити орієнтиром для вирішення сучасних моральних питань та відновлення гармонії в суспільстві. Його акцент на внутрішньому розвитку та пошуку істини надають нове значення поняттям моралі та етики в епоху, коли ці цінності можуть бути легко знецінені або забуті. Застосування цих ідей в сучасній філософії дозволяє розглядати погляди і різні точки зору як можливість для взаєморозуміння та конструктивного діалогу. Він наголошував на важливості самопізнання та самовдосконалення, які можуть сприяти розумінню інших та прийняттю різноманітності [19 с. 475-487].

Сучасні філософи вивчають ідеї Сковороди, зокрема його витончену філософію моралі та духовності, як джерело натхнення для розв'язання етичних питань та вдосконалення моральних норм. Вони розглядають його підходи до гармонії як можливість для побудови мирного та спільного світу.

У практичному контексті ідеї Сковороди про пошук гармонії можуть бути застосовані в різних галузях, включаючи міжнародні відносини, освіту, психологію та медіа. Ці ідеї можуть допомогти людям та громадам розв'язати конфлікти, зміцнити внутрішню рівновагу та досягти гармонії в різних аспектах життя.

Сковорода, як каталізатор філософського розвитку, відіграв важливу роль у стимулюванні та збагаченні сучасної філософії. Його філософська

спадщина має значення як для вивчення історії філософії, так і для сучасних філософських дискусій і викликів. Він пропонує ідеї, які залишаються актуальними в контексті сучасної філософії. Його акцент на моральних аспектах та пошуку гармонії у світі розбіжностей продовжує вирішувати складні етичні питання сучасного суспільства. Його філософські праці дають можливість глибше розуміти фундаментальні цінності та моральні норми [24]. Сучасні філософи вивчають та адаптують ідеї Сковороди в контексті сучасних викликів, включаючи кризу цінностей та розбіжності. Він служить джерелом натхнення для розв'язання сучасних етичних проблем та побудови морально орієнтованого суспільства.

Отже, Сковорода залишається важливою фігурою, філософська спадщина якого надає важливі підказки і ресурси для сучасної філософської думки. Його ідеї про гармонію, мораль та самовдосконалення відкривають нові можливості для вирішення складних етичних питань та забезпечення гармонії в різних аспектах життя сучасного суспільства.

1.4 Втілення ідей Григорія Сковороди в українському мистецтві

Григорій Сковорода був важливою фігурою у розвитку філософії, він вірив у внутрішню гідність кожної людини і підтримував моральні цінності. Його філософські погляди відображалися у його творчості, де він відстоював ідею справедливості, гідності та внутрішньої свободи. Ці ідеї стали важливим джерелом натхнення для образотворчих митців.

Українські художники і скульптори відображали філософські концепції Сковороди в своїх роботах, створюючи образи, які сповнені глибокого внутрішнього змісту. Вони надихалися ідеями гідності, справедливості та внутрішньої гармонії, що віддзеркалювали філософські погляди Сковороди.

Один із прикладів впливу Сковороди на українське образотворче мистецтво - це створення портретів, які відтворюють глибоку психологічну сутність зображених осіб. Художники старалися передати не лише зовнішню подобу, але і внутрішні почуття та духовну глибину [30]. Слід також відзначити, що образ Григорія Сковороди самого по собі став популярним мотивом в

українському мистецтві. Його постать стала символом філософської мудрості і внутрішньої свободи.

Таким чином, вплив філософських поглядів Григорія Сковороди на українське образотворче мистецтво виявився значущим, сприяючи створенню творів, які віддзеркалюють внутрішню глибину та духовну цінність людини.

Саме у літературних творах Сковороди відображаються його філософські погляди, моральні цінності та внутрішні роздуми. Його поезія та проза мають глибокий рефлексійний характер і спонукають читача до роздумів над сутністю людського існування. Слова Григорія Сковороди стали джерелом натхнення для багатьох українських письменників, особливо в романтичному періоді розвитку української літератури. Його твори сприяли створенню нових поетичних течій та віршованих форм. Вони відзначаються глибокою філософською змістовністю, символізмом і внутрішньою метафорикою [3].

Окремо варто відзначити вплив Григорія Сковороди на розвиток української поезії. Він впроваджував в свої вірші нові стилістичні рішення та образні засоби, створюючи поетичні тексти, які не лише вражали глибиною, але й надавали поезії новий статус української культури.

Літературний внесок Григорія Сковороди має історичну вагу, оскільки його творчість стала частиною національного літературного канону. Він надавав літературі глибину та моральну цінність, що вплинуло на пізніших поколінь українських письменників і сформувало характерні особливості української літератури.

Таким чином, літературний внесок Григорія Сковороди в українське словесне мистецтво полягає в тому, що він створив твори, які не лише мали великий літературний вагомий, але й надихали інших письменників на творчість та розвиток української літератури. Його твори до сьогодні залишаються важливим джерелом натхнення для літераторів та дослідників української культурної спадщини.

Григорій Сковорода надихав багатьох відомих українських письменників та поетів своєї епохи, а також пізніших поколінь. Деякі з них відчували вплив

його філософських поглядів і літературної творчості. До таких авторів можна віднести:

Тарас Шевченко - великий український поет і художник, який пізніше став символом українського національного відродження. У своїх творах Шевченко відтворював та розвивав ідеї гідності, справедливості і внутрішньої свободи, які були характерні для філософії Сковороди.

Іван Франко - видатний український письменник, поет і громадський діяч. Він також був під впливом ідей Сковороди, зокрема його педагогічних поглядів. Франко активно працював над розвитком української освіти та виховання молодого покоління.

Леся Українка - видатна українська поетеса і письменниця, яка теж була під впливом філософських ідей Сковороди. В її творчості можна помітити рефлексійний характер і важливість моральних цінностей.

Олесь Гончар - український письменник, який був активним прихильником ідей Сковороди щодо моральної філософії та гідності людини. Його твори відзначаються глибокою рефлексією над сутністю людського існування.

Це лише кілька прикладів авторів, які були під впливом Григорія Сковороди і відтворювали його філософські та літературні ідеї у своїх творах. Ідейна спадщина Сковороди продовжує впливати на українську літературу і сьогодні, роблячи його однією з ключових фігур українського культурного спадку [49].

Педагогічний внесок Григорія Сковороди і його вплив на освіту і мистецтвознавство в Україні мають велике значення в контексті розвитку освіти та формування культурної ідентичності. Сковорода, крім своєї філософської та літературної діяльності, був також педагогом, який приніс вагомий внесок у сферу освіти та мистецтвознавства [42 с. 595-608]. Григорій Сковорода відзначався своєрідним підходом до педагогіки. Він вірив у важливість розвитку індивідуальних здібностей кожної людини і виховання гідних громадян. Його педагогічні методи включали в себе співпрацю з учнями на рівні рівноправних партнерів, стимулювання саморозвитку та внутрішньої гармонії.

Однією з ключових ідей педагогічної концепції Сковороди була важливість освіти у формуванні моральних цінностей та внутрішньої свободи. Він вважав, що справжнє виховання полягає в розвитку не лише розумових, але й духовних якостей учнів. Його методи включали в себе роздуми над моральними принципами, етикою, і самовдосконаленням. Педагогічна філософія Сковороди вплинула на розвиток української освіти, особливо в аспекті гуманітарних наук. Його погляди на виховання та навчання стали основою для педагогічних реформ і розвитку системи освіти в Україні.

У сфері мистецтвознавства, ідеї Сковороди про важливість моральних та етичних аспектів в мистецтві відіграли значущу роль. Він підкреслював, що мистецтво повинно відображати внутрішню гармонію і духовну цінність. Його погляди стали важливими в аналізі та розумінні українського мистецтва, а також в розвитку мистецтвознавства як науки.

Таким чином, педагогічний внесок Григорія Сковороди і його вплив на освіту і мистецтвознавство відзначаються важливістю розвитку гуманітарних наук, моральної філософії та етики в освіті та мистецтві. Його ідеї стали частиною культурної спадщини України і продовжують впливати на розвиток цих галузей й сьогодні.

Українські художники, письменники та поети знаходили у ідеях Сковороди джерело творчого натхнення та втілювали його філософські погляди в своїх творах. Вони прагнули відтворити глибокий рефлексійний характер, символізм та моральні цінності, які були характерні для Сковороди. Важливим аспектом впливу Сковороди на українське мистецтво була його роль у формуванні нових літературних течій та поетичних стилів. Його твори стали важливим етапом в розвитку української літератури та мистецтва, їх вплив відчутний в роботах численних авторів [8].

Сучасні філософи вивчають та адаптують ідеї Сковороди в контексті сучасних викликів, включаючи кризу цінностей та розбіжності. Він служить джерелом натхнення для розв'язання сучасних етичних проблем та побудови морально орієнтованого суспільства.

В цілому, ідеї Григорія Сковороди стали невід'ємною частиною української культурної спадщини та продовжують впливати на сучасних митців і дослідників. Його філософська спадщина та літературна спадщина залишаються актуальними для подальшого дослідження та розуміння ролі мистецтва у формуванні суспільства та ідентичності.

РОЗДІЛ 2. ТВОРЧІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1 Пошуки варіантів втілення ідей Григорія Сковороди в художніх образах

Створення мистецької роботи, яка відтворює ідеї Григорія Сковороди через різьбу по дереву - це важливий процес, який вимагає глибокого розуміння

філософських концепцій мислителя і їх втілення в художньому образі. Задум виникає із бажання передати глибокий сенс і моральні цінності, які були характерні для Сковороди. Цей філософ та митець прагнув надати гармонії індивідуальному та суспільному життю, і ця ідея має бути відображена в художньому образі. Пошуки варіантів втілення ідей починаються з дослідження його філософських праць та літературних творів, визначення ключових тем, символів і моральних цінностей. Дерево, як природний матеріал, може відтворити символіку і допомогти в різьбленні текстур, форм і деталей, що відображають складність філософських ідей. Експерименти зі стилями, композиціями і колоритами допомагають вибрати найкращий спосіб відтворення задуму, зберігаючи гармонію між філософським змістом і художньою формою.

Варто звернути увагу на можливість використання інтердисциплінарного підходу, об'єднуючи філософські ідеї Сковороди з сучасними художніми техніками та технологіями. Це може призвести до створення унікального художнього образу, який відзначатиметься глибиною філософського висловлення. Науковий аспект полягає в систематичному дослідженні філософських та літературних творів Григорія Сковороди. Це включає в себе аналіз його поглядів на сутність людини, моральні цінності, ідеї гармонії, розвитку духовності тощо. Наукове дослідження створює теоретичну основу для подальших творчих рішень.

Слід акцентувати увагу на темах, які особливо цікавлять або вражають. Ретельний аналіз і апаратний підхід до розуміння філософських ідей Сковороди може допомогти розкрити їх потенціал для мистецького вираження. Паралельно з науковим дослідженням важливо проводити практичні експерименти, які включають в себе вибір матеріалу, інструментів і технік різьблення. Тут можна відшукати ідеальний спосіб, яким буде найкраще втілити ідеї Сковороди.

Остаточний образ і створення роботи будуть результатом поєднання наукового аналізу, творчої ідеї і практичної роботи. Цей процес відображає важливість співпраці науки і мистецтва у створенні творчих робіт, які відображають філософію і ідеї великих думкодавців, таких як Григорій Сковорода. Під час створення творчої роботи, що відтворює ідеї Григорія

Сковороди, важливо враховувати технологічні аспекти. Різьба по дереву вимагає вміння працювати з інструментами, вибору матеріалу та технічної вправності.

Підбір деревини має бути обґрунтованим, з урахуванням якості матеріалу та його відповідності конкретному проекту. Також важливо враховувати вплив технічних особливостей різьблення на кінцевий результат. Способи різьблення, вибір інструментів і технік впливають на деталі, текстури та форми творчої роботи. Перед початком втілення проекту в життя, експериментувати з різними методами різьблення, щоб визначити, який спосіб найкраще виразить задум. Навички та майстерність в різьбленні по дереву є не менш важливими, ніж теоретичні знання. Вони дозволяють втілити свої ідеї в реальному матеріалі з максимальною точністю і виразністю. Наукові дослідження і технологічний аспект тісно пов'язані в процесі створення творчої роботи. Вивчення філософських праць Сковороди надає теоретичну основу для творчого втілення його ідей. Розуміння його поглядів на людину, природу та духовний світ є ключовим для вибору символів і концепцій, які слугуватимуть основою творчої роботи. За допомогою технологічних знань і навичок можна створити виразну і символічну різьблену роботу, яка передає філософську глибину ідей. Остаточний результат об'єднує науковий аналіз, художню ідею та майстерність в різьбленні, створюючи творчу роботу, яка інтерпретує ідеї великого українського мислителя в мистецькому виразі.

Пошуки варіантів втілення ідей Григорія Сковороди в художніх образах включають у себе кілька важливих кроків. Перш за все, потрібно визначити центральну тему або ідею, яку він бажає виразити у своїй роботі. Ця ідея може стосуватися філософських поглядів Сковороди на людину, її природу та сутність. Після вибору теми, розглянути різні способи втілення цієї ідеї через різьбу по дереву та декоративний пласт. Це може включати в себе вибір форми, композиції, використання символів та текстур, які передадуть обрану концепцію. Важливим аспектом є також врахування аудиторії та сприйняття роботи. Потрібно розуміти, як твір буде сприйматися глядачами та як можна передати філософські ідеї Сковороди.

Створення творчої роботи, яка відтворює ідеї Григорія Сковороди, вимагає обґрунтованого підходу до вибору теми, вивчення різних способів втілення, а також урахування аспектів сприйняття аудиторією. Цей процес є складним і вимагає поєднання наукового аналізу, творчості та технічної вправності для досягнення максимально виразного результату.

Завдання полягає в здійсненні творчих та технологічних аспектів для втілення ідей Григорія Сковороди в художній образ. Перш за все, важливо зрозуміти, що конкретно з філософії Сковороди передати через свою роботу. Вибір теми та концепції важливий для створення образу, який буде відображати глибокі філософські думки. Також ретельно обирати форму, композицію та символи, які передадуть філософський зміст роботи. У цьому контексті важливо ретельне планування та здійснення процесу різьблення. Отже, поєднати наукові дослідження, творчий задум та практичні навички, щоб створити творчу роботу, яка відтворює ідеї Григорія Сковороди, і водночас володіє технологічною вправністю та естетичною цінністю.

Вибір теми дипломної роботи «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця», був обумовлений кількома ключовими факторами. По-перше, Григорій Сковорода відомий своєю багатогою філософською спадщиною, і його ідеї мають велике значення для української культури та духовності. Вибір теми, пов'язаної з його ідеями, вважався цікавим та актуальним, оскільки спонукає до подальших досліджень і розуміння впливу його філософії на українське мистецтво. По-друге, саме обрана тема відображає важливі аспекти філософських поглядів Сковороди, пов'язані з простотою та духовністю. Ця тема вбачає в собі ідею цінності простих радостей та духовної рівноваги над матеріальним багатством. По-третє, вибір такої теми надав можливість досліджувати інтерпретації ідеалів Сковороди в художніх образах та творах мистецтва. Вона дозволяє аналізувати, як ці ідеї втілюються через мистецтво та сприяють поглибленню розуміння філософської спадщини Григорія Сковороди в сучасному контексті. Отже, вибір теми був обґрунтований актуальністю, спонукав до досліджень філософської спадщини Григорія Сковороди через призму мистецтва, та став можливістю вивчення і інтерпретації його ідей у сучасному художньому контексті.

2.2 Основні закономірності побудови художньої композиції «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця»

Вивчення основних закономірностей побудови художньої композиції виступає ключовим етапом для глибокого розуміння мистецтва та його впливу на сприйняття глядача. Художня композиція, що є складною системою взаємозв'язків, має на меті створення гармонійного та ефективного враження.

Закон цілності: основний аспект цього закону виникає в тому, щоб кожен елемент композиції взаємодіяв з іншими, створюючи єдиний органічний образ. Цілісність твору досягається через взаємозв'язки та взаємодію його складових частин.

Закон пропорцій: гармонійні розміри та положення елементів становить естетичний баланс композиції. Пропорції важливі для того, щоб кожна деталь виглядала впорядковано та урівноважено.

Закон симетрії: симетричні відносини в композиції сприяють витонченому вигляду та можуть створювати враження порядку. Симетрія може бути використана для підкреслення гармонії або, навпаки, для створення динамічності.

Закон ритму: ритм утворюється через повторення та рух елементів у композиції. Це можна додати динамічність чи, навпаки, стабільність та порядок у творі.

Закон головного в цілому: головний елемент визначає центральний акцент у творі, який об'єднує інші елементи довкола себе. Це стає фокусом, навколо якого формується структура твору. Вивчення цих закономірностей не тільки розширює розуміння суті мистецтва, але й дає засіб для аналізу його побудови та виразності.

Центральний об'єкт і фокус композиції «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця» є ключовим аспектом, який визначає спрямування роботи та її зміст. У даному контексті, центральними символами є образ Григорія Сковороди із сопілкою, які наочно відтворюють філософську ідею філософа про цінність духовних цінностей перед матеріальним багатством.

Сопілка, як музичний інструмент, стає символом музичності та духовного вдосконалення. В контексті роботи, вона відображає протяг Григорія Сковороди до музики як засобу самовираження і духовного збагачення. Її присутність у композиції може бути вираженою в формі інструменту, мелодій, або символічного зображення.

Композиція «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця» є не лише творчим втіленням філософських ідей Григорія Сковороди, але й глибоким символічним твором, який відображає важливі аспекти його філософської концепції. Почнемо з аналізу цитати, яка відображена на периметрі кола: «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця.», вона є ключовою в нашому дослідженні, оскільки відображає філософські погляди Григорія Сковороди та є основою для аналізу художньої композиції «Сопілкар і вівця». Цитата розкриває глибокий символізм і концептуальний зміст, які є основними у філософії Сковороди та його сприйнятті світу. Інструмент вказує на духовну цінність, музику, і внутрішню гармонію. Він символізує простоту і духовний розвиток. Вівця визначає природну простоту, зв'язок з природою, та моральні цінності. Порівнюючи ці «сопілку та вівцю» з «царським вінцем», який представляє матеріальне багатство, владу та соціальний статус, Сковорода висловлює думку, що духовні цінності та моральність мають більше значення, ніж матеріальні блага і соціальна позиція. Цитата є філософським запитом для роздумів над природою людини та її відношенням до духовного і матеріального світу, що впливає на художнє тлумачення і втілення цієї ідеї у мистецтві. Розуміння цитати важливо для адекватного аналізу обраної композиції та виявлення її символізму. Цитата взята із творів Григорія Сковороди і стала ключовим мотивом для створення композиції. Вона виражає ідею, що духовні цінності та простота переважають над матеріальними нагородами та багатствами. Ця фраза розкриває глибокий філософський погляд на життя, який був важливим для Григорія Сковороди [35].

Постать Григорія Сковороди, зображена по пояс, тримаючи сопілку, стає головним об'єктом у цій композиції, образ передає нотки покою та гармонії, що відображають його внутрішню рівновагу і спокійну філософську природу.

Сковорода зображений з сопілкою, яка є важливим символом його філософської та художньої спадщини. Сопілка вказує на його музичний талант і сприйняття світу через музику. Також це вказує на його зв'язок із природою та бажання виразити свої думки та ідеї через музичну форму. У цьому контексті, постать Сковороди з сопілкою об'єднує його філософську спадщину та музичну обдарованість, відображаючи глибокий зв'язок між духовністю, мистецтвом і природою. Його образ в цій композиції сприяє розумінню ідей та філософії Сковороди в контексті мистецтва і культури.

Силуети дерев, які виходять за межі кола, створюють враження відкритості та незалежності. Вони символізують природу, життя та постійний розвиток. Це вказує на постійний процес самовдосконалення та росту духовності, які були важливими аспектами філософських поглядів Григорія Сковороди. Гілки, що виходять за межі кола, можуть вказувати на розширення горизонтів та бажання розглядати ширший світ навколо себе. Вони створюють враження природності і об'єднання з природою, що було характерно для філософських поглядів Сковороди. Символіка природи у творі відображає його близькість до природи та її ролі у духовному розвитку людини. Деревя, як символ природи. Виходячи за межі кола, наголошують на безмежності і різноманітності життя. Це відображає ідеї Сковороди про постійний розвиток та пізнання різних аспектів життя. Деревя у композиції символізують природу, життя, розвиток та близький зв'язок із ними.

Відсутність зображення вівці, пояснена філософськими та символічними мотивами, що супроводжують творчість Григорія Сковороди. Символіка вівці, як тварини, часто асоціюється з покорою, простотою та беззахисністю. Вівця була часто використовувана у біблійних аналогіях, де вона символізувала покору та пасивність перед Богом. В контексті Григорія Сковороди, ця вівця представляє схильність до безперервного слідування конвенціям і безпитомній підпорядкованості. Відсутність зображення вівці вказує на бажання визволити себе від таких обмежень та пригнічення, а також на прагнення до духовного визволення та самореалізації. Також важливо відзначити, що Григорій Сковорода був філософом, який висував ідеї про важливість духовного розвитку

та самопізнання. Він підкреслював значення особистого інтелекту та духовної свободи. Таким чином, відсутність вівці на композиції вказує на бажання підкреслити внутрішню свободу і незалежність думок, а не зв'язувати себе з традиційними або суспільними очікуваннями. У цьому контексті, відсутність вівці слугує символом відмови від бездумного підпорядкування іншим і виразом прагнення до духовного розвитку та незалежності в думках і вчинках.

Композиція передає глибокий філософський підтекст, де духовність, музика, простота та цінності переважають над матеріальними багатствами. Вона стає творчим втіленням ідей Григорія Сковороди та надихає глядача на роздуми про справжню цінність у житті. Символіка та розташування об'єктів в композиції допомагають передати глибокі філософські погляди та ідеї філософа, а також акцентують важливість духовного збагачення та простоти.

Одним із основних аспектів є врахування особливостей самої техніки різьблення по дереву та вибір природних матеріалів для створення твору. Різьблення по дереву - це вид образотворчого мистецтва, який вимагає високої майстерності та технічного вміння. Особливість цієї техніки полягає в тому, що вона базується на видаленні частини матеріалу для створення об'ємних образів. У випадку творчої роботи, це означає, що використовується різьблення, а не фарбування, для виразу ідей [32].

Без використання фарб обмежена колірна палітра, в такому моменті потрібно створювати образи, використовуючи природний колір деревини. Це створює певні обмеження та вимагає ретельного розгляду вибраного матеріалу. Важливо знати, як вибір деревини впливає на кінцевий вигляд твору, оскільки кожен вид деревини має свої особливості, текстуру та кольорові відтінки.

Також важливим аспектом є баланс між видаленням матеріалу та залишенням його на місці. Потрібно досягти рівноваги, щоб створити об'ємність та деталізацію в творі. Баланс між світлими та темними частинами, глибокими рельєфами та плоскими поверхнями додає гармонії до різьблення. У різьбленні по дереву важливо враховувати природну текстуру деревини, оскільки вона стає частиною твору. Текстура деревини може підкреслити образ та надати йому додатковий ефект реалізму. Завдяки вмінню враховувати особливості різьби по

дереву, вибору відповідної деревини та створенню балансу та гармонії у творі, досягається вражаюча виразність та неперевершеність художньої роботи, що передає філософські ідеї Григорія Сковороди з великою точністю та глибиною.

Фокус і перспектива. Розглядається важливий аспект створення художньої композиції у контексті різьблення по дереву. Детальне розглядання фокусу та перспективи є важливим для досягнення глибокого та ефективного виразу філософських ідей Григорія Сковороди у цій творчій роботі.

Фокус - це частина художньої композиції, яка привертає увагу глядача. У випадку творчої роботи «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця», фокусом є сама постать Григорія Сковороди, який тримає сопілку та зображений в колі з цитатою. Цей елемент відзначається більшою деталізацією та виразністю, що надає йому особливого значення в композиції [21].

Перспектива в різьбленні по дереву допомагає створити враження глибини та простору в образі. В творчій роботі можна використовувати перспективу для створення відчуття простору навколо постаті Сковороди та дерев. Це може додати реалізму та глибини твору, підкреслити важливість взаємодії філософа з природою [12].

Важливо враховувати, що обрана техніка різьблення по дереву впливає на фокус та перспективу. Для створення глибокого ефекту можуть використовуватися різні методи обробки деревини, такі як різьблення вглиб чи рельєфне різьблення [32].

Завдяки ретельному врахуванню фокусу та перспективи в творчій роботі, можна досягти виразного відображення філософських ідей Григорія Сковороди, надати їм глибину та суттєвість у художньому вираженні.

2.3 Технологічні основи виконання практичної частини кваліфікаційної роботи

Пошук ідеї та ескізного проєкту є початковим і одним з найважливіших у створенні декоративного пласта «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця». Цей процес вимагає вивчення теми, глибокого розуміння ідей Григорія Сковороди, а також творчого мислення. Спочатку проводиться докладне дослідження творчості, його філософських поглядів та основних ідей.

Зосередження на темах природи, простих речей, та цінності духовності, над матеріальними благами. Ці ідеї були ключовими для створення образу, що мав бути втілений в роботі. Після дослідження теми, почалась розробка основної ідеї для декоративного пласта. Обрано концепцію, де центральним об'єктом був образ сковороди, який тримає сопілку. Сопілка символізувала мелодійність та духовну цінність, а сама постать сковороди - простоту та доброту. Також використовується коло як символ гармонії та цілісності, а силуети дерев як символ природи та життя. Слідом за цим створення кілька ескізів, де відображаються основні елементи композиції, від розташування постатей до деталей. Ці ескізи допомогли краще уявити, яким чином робота буде виглядати в готовому вигляді. Було зроблено кілька варіантів, експериментуючи з розміщенням та пропорціями, поки не досягли бажаного результату. Весь процес пошуку ідеї та розробки ескізного покликаній допомогти визначити напрямок роботи, створити основну концепцію та підготовки основних матеріалів для подальших етапів виконання декоративного пласту.

Підготовка матеріалу та інструментів є важливим кроком у створенні роботи. Для досягнення успішного результату, потрібно визначити ідею та концепцію роботи, враховуючи філософські погляди Григорія Сковороди. Після цього слід вибрати відповідний вид дерева, який відповідає замислу та має відмінну текстуру. Під час вибору інструментів, велику увагу слід приділити їх якості та гостроті. Доцільно використовувати дереворізи, долота, пилки та шліфувальні інструменти, забезпечуючи правильне використання кожного з них. Під час роботи з інструментами важливо дотримуватися правил техніки безпеки, включаючи використання захисних окулярів, рукавичок та захисних масок для запобігання потенційним травмам та вдиханню пилу. Крім того, необхідно мати відмінну вентиляцію робочого простору для забезпечення комфортних умов праці. Підготовка матеріалу та інструментів є важливою основою для подальших етапів роботи, впливає на якість різьби та кінцевий результат декоративного пласту, та має велике значення для безпеки виконання роботи.

Початок роботи над різьбленням - це ключовий етап у створенні декоративного пласту. На цьому етапі починається перенос малюнку на дерево.

Процес різьблення розпочинається з ретельного аналізу ескізу та визначення основних точок втілення. Важливо дотримуватися послідовності виконання різьблення, щоб уникнути помилок та забезпечити гармонійний результат. Необхідно врахувати різні аспекти роботи: глибину різьблення, структуру дерева, висоту і відстань між об'єктами на композиції. Важливо також зберігати баланс між позитивним і негативним простором, а також відтворити всі деталі та символіку, що були визначені на етапі ескізування.

Під час різьблення, потрібно володіти технікою та майстерністю використання інструментів, такими як долота та шліфувальні інструменти. Точність та увага до деталей значущий, оскільки будь-яка помилка може вплинути на якість роботи. Також, важливим аспектом є врахування балансу між видаленням матеріалу та залишенням його на об'єкті. Потрібно уникати перерізування дерева, що може призвести до втрати необхідних деталей. Процес різьблення вимагає концентрації, терпіння та вміння працювати з великою увагою до деталей. Слід завжди дотримуватися правил техніки безпеки, особливо при роботі з гострими інструментами.

Деталям та обробці у створення декоративного пласта надається особлива увага. Перш за все, потрібно виділити деталі, уважно вирізавши їх з деревини. Важливо зберегти баланс та гармонію між різними елементами композиції, щоб забезпечити її єдність. Під час обробки деталей потрібно надавати їм рельєфність та глибину, використовуючи різні інструменти. Це додає роботі об'єм та реалізм, а також надає можливість відобразити символіку та ідеї, що лежать в основі роботи.

Важливим етапом є обробка поверхні дерева, яка полягає в обережному шліфуванні та поліруванні деталей. Це допомагає створити гладку та приємну на дотик поверхню роботи. Потрібно враховувати, що обробка поверхні також може впливати на кінцевий колір та текстуру дерева. На завершальному етапі відділення деталей і обробки їх поверхні відполіровується для надання роботі блиску та виразності. Техніка полірування включає в себе використання різних засобів, від натуральних масел до лаків. Кожна деталь має бути оброблена з увагою до дрібних деталей, оскільки саме це додає роботі характеру і виразності.

Цей етап вимагає великої уваги до деталей та техніки, оскільки від якості деталей та їх обробки залежить кінцевий результат різьблення. Дотримуючись всіх перерахованих кроків, потрібно досягти високої якості різьблення та створити неповторний декоративний пласт, який відтворює ідеї Григорія Сковороди в мистецькому втіленні.

Баланс та гармонія в цьому контексті визначаються розташуванням та відношенням між різними елементами композиції. Важливо, щоб постать Григорія Сковороди була центральним об'єктом і привертала увагу глядача. Розташування його по пояс та обрамлення силуетом дерев виконано з урахуванням принципів балансу, щоб створити візуальну стабільність. Постаць розташована точно в центрі кола, що акцентує увагу на ній і її символіці. Гармонія виражена у співвідношенні між різними елементами: постаттю, силуетами дерев та написом. Всі ці елементи взаємодіють і доповнюють один одного, створюючи цілісну та гармонійну композицію. Ця гармонія передає філософський підтекст роботи, відображаючи важливість балансу між різними аспектами життя, духовністю та природою в ідеях Григорія Сковороди.

Завершення роботи є останнім та дуже важливим етапом у виготовленні декоративного пласта. Цей етап включає в себе кілька підкроків, які необхідні для завершення та підготовки роботи до подальшого використання та виставлення. Спочатку роботу слід докладно очистити від залишків стружки та інших забруднень. Для цього використовуються дрібний та середній шліфувальний папір. Такий підхід допомагає ретельно обробити кожен елемент роботи, позбавивши його від зайвих недоліків.

Захист та зберігання роботи включає в себе декілька ключових аспектів. По-перше, рекомендується зберігати роботу в умовах, де освітлення не є надто яскравим, і використовувати штори або занавіски для регулювання освітлення. Температура та вологість мають бути стабільними, щоб уникнути деформації деревини. Регулярне прибирання пилу та забруднень допомагає зберегти роботу в чистоті. Роботу слід транспортувати в спеціальній упаковці для запобігання механічним пошкодженням. У разі необхідності реставрації слід звертатися до

кваліфікованих фахівців. Документація про роботу також є важливою для збереження історії роботи та може бути корисною для майбутніх господарів.

Створення різьбленої роботи з дерева — це творчий і вимогливий процес, який передбачає послідовний виконання ряду етапів. Детальний процес створення різьбленої роботи, звертаючи увагу на кожен етап та його важливі аспекти.

Перший етап у творенні різьбленої роботи невіддільно пов'язаний із процесом розробки ескізу. Це творчий процес, який відкриває широкі можливості виявлення ідей, експериментів із формами та композицією. На першому додатку (Додаток 1), представлені різноманітні варіанти ескізів, що служать візуальним матеріалом для аналізу та вибору оптимального проекту. У кожному ескізі відображено думки та концепції, що стосуються створення різьбленої роботи. Експериментуючи з різними формами та розташуванням елементів тривав пошук щоб знайти найбільш вдалий спосіб вираження ідеї та відповідності обраному стилі. Однак, це не лише етап творчості, але й аналізу. Задача полягає в обранні проекту, який найкраще відображає задуману концепцію та має великий потенціал для втілення у реальну роботу. Вибір оптимального проекту є ключовим моментом, що визначає подальший розвиток творчого процесу та кінцевий результат різьблення.

На другому етапі творчого процесу використовується глина для створення рельєфного варіанта в глині. Він відіграє ключову роль у визначенні об'ємних форм та розташуванні елементів, і результат цього етапу визначатиме обрану композицію та загальний вигляд різьбленої роботи. (Додаток 2) містить пошук композиції, що ілюструють творчий процес та розвиток обраної концепції. Варіант в глині - це спосіб втілення ідей та концепцій у тривимірну форму. Протягом цього етапу йшла робота над кожним елементом, надаючи йому потрібну текстуру, форму та деталі, які відобразатимуть ідеї, втілені в ескізі. Важливо досягти гармонії та балансу у композиції, враховуючи обрану тематику та стиль. Цей етап є не лише технічною частиною процесу, але й етапом творчого пошуку. Проаналізувавши об'ємні форми та розташування елементів у

глиняному варіанті, можна визначити, як вони співпадають із задуманим ескізом та які аспекти потребують додаткового вдосконалення.

Створення проекту включав в себе вдумливий процес, де техніка зустрічається з творчістю. Спочатку було створено основний ескіз, враховуючи структуру та композицію. Після вибору оптимального ескізу, був етап створення проектного малюнку роботи, використовуючи тонку кисть та палітру кольорів які чітко передадуть концепцію роботи в дереві. Процес малювання об'ємних елементів та глибоких тіней дозволив надати роботі виразності. Важливо було забезпечити гармонію кольорів та відтінків, а також деталізацію в ключових елементах проекту. Використання шарів та різноманітних кистей дозволило створити текстуру та реалістичність у різних частинах роботи. Завершальний етап включав у себе вдосконалення деталей, коригування контрастів та застосування тонких ліній для надання роботі завершеності (Додаток 3). Весь процес виконувався з уважністю до динаміки та балансу, створюючи витончену та докладну мальовану композицію. Отриманий результат - це втілення технічної майстерності та художньої індивідуальності.

Після ретельного вивчення пропорцій та об'ємів у глиняному варіанті роботи, перехід до важливого етапу - перенесення ескізу на дерев'яний пласт. Це визначальний момент у творчому процесі, оскільки тут концептуальна ідея перетворюється на конкретний матеріал. В (Додатку 4), який додається до цього документа, подані фотографії цього заходу, включаючи процес вибору та підготовки дерев'яного матеріалу. Кожен етап виділений і проілюстрований, надаючи можливість ретельно розглянути вибір матеріалу, його текстуру та особливості, що враховуються перед переходом до наступного етапу творчого процесу.

Для визначення основних мас та створення основного контуру роботи, використовую фрезер – інструмент, який дозволяє точно визначити форму та контур обраного ескізу. Етап вибору основних мас та збиття великих мас фрезером є ключовим у подальшому формуванні різьбленої роботи. (Додаток 5) до цього документа містить відображення цього етапу творчого процесу, де представлена послідовність процесу роботи з фрезером. Важливо відзначити, що

на цьому етапі вирішуються основні структурні аспекти майбутнього творіння, а також виключаються непотрібні великі частини дерева, що не вписуються в загальну композицію. Ретельний вибір напрямку різблення та уважне використання фрезера дозволяють уникнути втрати ключових деталей та забезпечити збереження виразності обраного мистецького напрямку.

Після успішного збиття великих мас переходимо до етапу деталізації, де розглядаємо найдрібніші аспекти майбутньої роботи. У (додатку 5) надана послідовність цього етапу, що відображає процес роботи з нанесенням деталей та створенням текстур. На цьому етапі приділяється особлива увага висвітленню малюнків, створенню мікроелементів та виявленню витончених деталей, які надають роботі унікальність. Завершальні етапи різблення, визначають остаточну форму та вираження роботи. На цьому етапі виправляються всі невеликі недоліки, працюється над деталями, що вимагають особливої уваги, та здійснюється остаточне втілення задуманого художнього образу.

Такий послідовний процес створення різбленої роботи високою мірою обумовлює якісний результат. Він вимагає не лише високого рівня майстерності, але і творчого підходу до роботи, що є важливим для досягнення найкращого результату у художньому процесі.

2.4 Визначення собівартості виконаної роботи

Проведено аналіз собівартості для матеріалів і інструментів у процесі різблення декоративного пласта з дерева. Отримані дані сприяють оптимізації виробничого процесу для досягнення ефективності та економічної вигідності виготовлення виробу.

Назва матеріалу	Кількість	Ціна
Деревина	1	600 грн.
Клей	1	100 грн.
Наждачний папір	1	50 грн.
Лак	1	250 грн.
Кісточки	2	30 грн.

Фреза	2	450 грн.
Сума	1 480 грн.	

Під час художнього виконання аналізували собівартість з метою об'єктивної оцінки та фінансової оптимізації творчого процесу. Розрахунки включали робочий час на кожному етапі виробництва та рівень майстерності, що визначався технічним та художнім досвідом.

Собівартість творчої роботи враховувала кілька ключових етапів: проектування, виробництво та доробку. Розрахунки робочого часу враховували особливості кожного етапу, включаючи творчий процес проектування та перетворення ідеї у фінальний художній продукт.

Отримані дані надали можливість провести об'єктивний фінансовий аналіз, спрямований на досягнення оптимального балансу між витратами та високою якістю художньої роботи. В результаті вдалий синтез творчості та фінансової ефективності став можливим завдяки системному підходу до розрахунків собівартості. Таким чином собівартість творчого виконання роботи складає: 15 000 грн.

Орієнтовна вартість роботи, включаючи затрати на матеріали та інструменти а також творче різьблення, становить: 16 480 грн.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження була виявлена актуальність теми, яка стосується художнього втілення ідей Григорія Сковороди в сучасному українському мистецтві. Це свідчить про постійний інтерес до філософських концепцій та духовних цінностей, які висловлював цей видатний український мислитель. Сучасні мистецькі течії та обґрунтування релігійного досвіду знаходять нові способи виразу в образному мистецтві, що підкреслює актуальність дослідження ідей Сковороди. Дослідження ідей Григорія Сковороди та їх впливу на українське мистецтво має велике значення для розуміння культурного та філософського контексту сучасної України. Воно допомагає розкрити та інтерпретувати філософські аспекти спадщини Сковороди через образи та

символіку в сучасному мистецтві. Таке дослідження сприяє поглибленню духовного розвитку та самосприйняття сучасної людини.

Під час виконання магістерської роботи було проведено аналіз історичних джерел, літературних творів, художніх образів та інших матеріалів, пов'язаних з життям і творчістю Григорія Сковороди та історією українського мистецтва. Особливу увагу було приділено філософським працям Григорія Сковороди, його поглядам на духовний розвиток та самопізнання. Цей аналіз дозволив отримати глибше розуміння ідей філософа і їх можливого втілення у мистецтві. Зокрема, було досліджено інтерпретацію філософських ідей Григорія Сковороди в українському мистецтві. Цей аспект дослідження був актуальним, оскільки він дозволив оцінити, як ідеї філософа можуть бути відтворені у художніх образах і створити глибокий філософський контекст у мистецтві. Аналіз структури декоративного пласта та обраного художнього засобу - дерева, сприяв розкриттю можливостей для передачі філософських ідей через мистецтво. Одним із важливих завдань дослідження було розкриття історичного тла, в якому діяв Григорій Сковорода. Це включало вивчення культурного, соціального та релігійного контексту 17-го століття на території сучасної України. Релігійна різноманітність, козацькі війни та повстання, а також літературні та фольклорні традиції створювали складний фон для розвитку філософських поглядів Григорія Сковороди. Розуміння цих історичних контекстів було важливим для глибокого аналізу філософських ідей та їх втілення у мистецтві.

Аналіз художнього декоративного пласта «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця», виготовленого з дерева, дозволив висвітлити філософські ідеї у мистецтві. Ця робота ілюструє, як ідеї філософії можуть мати відображення у художніх образах та створювати глибший філософський зміст у сучасному мистецтві. Однак під час дослідження виникли певні труднощі та обмеження. Наприклад, обмежена кількість аналітичних джерел, пов'язаних із спадщиною Григорія Сковороди, створювала певні складнощі при аналізі філософських праць філософа. Також важко було знайти детальну інформацію щодо певних аспектів його життя та творчості. Це може бути зумовлено обмеженим обсягом доступної літератури або втратою інформації з часом. У

роботі було визначено, що дослідження інтерпретації ідей Григорія Сковороди українськими митцями та художниками є актуальним і може бути подальшим об'єктом наукових та творчих розвідок. Діяльність філософа і його філософські погляди надалі впливають на українське мистецтво і розкривають нові можливості для художньої інтерпретації.

Поглиблене вивчення та дослідження показали, що ідеї Григорія Сковороди стали джерелом натхнення для багатьох українських художників та митців. Його філософські погляди на духовний розвиток, простоту та цінності життя знайшли віддзеркалення у їхній творчості. Вплив ідей Григорія Сковороди на українське мистецтво відкриває нові горизонти для художників і створює можливість розвивати художню експресію через філософські ідеї. Така інтерпретація сприяє розширенню культурного контексту та поглибленню розуміння філософських принципів.

Результати цього дослідження можуть послужити як вихідна точка для подальших досліджень з вивчення філософських ідей на образи українського мистецтва. Вони дають можливість глибше дослідити тему та з'ясувати, як ідеї відомого філософа впливають на художню творчість та сприяють розширенню культурного спадку. Воно сприяє збагаченню художнього виробництва та розвитку нових шляхів для виразу філософських поглядів через образи. Дослідження надало можливість глибше розуміти спадщину Григорія Сковороди та важливість його філософських поглядів для сучасного мистецтва та культурного контексту. Завершуючи, можна відзначити, що дана магістерська робота внесла важливий внесок у вивчення ідей Григорія Сковороди та їх відтворення в сучасному мистецтві. Вона покликана стати основою для подальших досліджень та надихнути митців на втілення філософських поглядів у своїх творах. Відтак, ця робота має велике значення для наукової спільноти та мистецтва загалом.

Результатом виконання даної роботи нами було виконано ряд наступних завдань:

- При виконанні магістерської роботи детально опрацьована джерельна база по обраній темі «Художньо-філософська інтерпретація ідей Григорія

Сковороди в українському мистецтві (на прикладі творчої роботи «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця», декоративний пласт, дерево), що й допомогло у розробці композиції майбутньої роботи;

- В результаті була виконана робота декоративний пласт з дерева: « Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця»;
- Проект було виконано на основі ескізів на проекті виконаний акварельний малюнок як зразок виконання в матеріалі;
- Для роботи була використана деревина липа та інструмент для художньої різьби по дереву. Покривалася робота двома морилками на спиртовій основі комбінуючи їх та пропитували лляною олією;

На етапі роботи з творчою і технологічною частинами було:

- Підібрано матеріал для втілення проекту в матеріалі і подали основні етапи виконання різьби;
- Проведено приблизний кошторис дипломної роботи.
- Подано список використаної літератури та оформили додатки згідно вимог;

У такий спосіб, поставлені завдання виконані в повному обсязі, досягнення поставленої мети є результатом ефективного використання засобів художньої виразності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Багалій Д. І. Критичний життєпис Г. С. Сковороди. Український мандрований філософ Г. С. Сковорода / Д. І. Багалій. Харків, 1926. С. 11-91.
2. Барабаш Ю. Я. Вибрані студії. Сковорода. Гоголь. Шевченко. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 744 с. Покажч. імен: с. 722-741.
3. Бойко О. Д. Історія України: Посібник. - К.: Вид. центр «Академія», 2009. С. 105 - 147.
4. Бордукова, Н. В. Наука ХХ століття про українську культурну традицію як джерело творчості Григорія Сковороди / Н. В. Бордукова // Від бароко до постмодерну: зб. пр. каф. укр. та світ. л-ри, присвячений пам'яті проф. В. Тимченка. / Харків. держ. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди; [за ред. Л. Ушкалова]. - Харків: Майдан, 2002. - Т. 1. С. 30-40.

5. Будугай, А. Григорій Верба - філософ-сковородознавець і педагог: до 295-річчя від дня народження Григорія Сковороди / А. Будугай // Вища школа. – 2017. - № 3. С. 22-40.
6. Володько, Г. Г. Ідея серця у філософії Григорія Сковороди / Г. Г. Володько, В. П. Лазаренко // Хімія та сучасні технології. VIII Міжнародна науково-технічна конференція студентів, аспірантів та молодих вчених. Том 7: Тези доповідей 26-28 квітня 2017р. - Дніпропетровськ, 2017. С.53-54.
7. Гавриш, О. Сковорода як творець філософської мови. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2014. С. 157.
8. Гнатюк, Л. То якою ж мовою писав Г.Сковорода: Мовознавство / Л. Гнатюк // Дивослово. -2006. - №3. С.44-48.
9. Гнатюк, Л. Чому вивчення мови Г. Сковороди актуальне для українців у XXI столітті: Літературознавство / Л. Гнатюк // Дивослово. - 2013. - №5. С.31-35.
10. Гордєєва Є. П. Перспектива. Методи побудови / Є. П. Гордєєва, Я. Р. Лелик - Луцьк: «Волинська обласна друкарня», 2001. 158 с.
11. Григорій Сковорода: філософія життя і творчості «українського Сократа»: наук.-допом, бібліогр. покажч. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наук. б-ка; уклад. Т. І. Неудачина; відп. ред. О. Г. Коробкіна. - Харків: ХНПУ, 2019. 128 с.
12. Григорій Сковорода: філософія свободи [Текст] / М. Попович. - К.: Майстерня Білецьких, 2007. 256 с.
13. Історія релігій в Україні: науковий щорічник - 2012 рік. - Львів: Логос, 2012. - Кн. 2. 662 с.
14. Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. - 4-те вид., стереотип. - К.: Либідь, 2002. 656 с.
15. Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В. І. Ярошовця. - К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. - 774 с. С. 93-168.
16. Козій Дмитро. Три аспекти самопізнання у Сковороди // Хроніка 2000. -К., 2000. - Вип. 39-40. -Т. II. С. 475-487.
17. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні - інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. - К.: Грамота, 2005. 448 с.

18. Креслення, рисунок, композиція: навч. посіб. / Т. М. Клименюк; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка». - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2012. 344 с.
19. Культурна спадщина в контексті «Зводу пам'яток історії та культури України» / Кот С.І. (відповідальний редактор), Денисенко Г. Г., Івакін Г. Ю., Катаргіна Т. І., Ковпаненко Н. Г., Скрипник П. І., Тимофієнко В. І., Титова О.М., Федорова Л.Д. - К.: Інститут історії України, 2015. 486 с.
20. Максюта М.Є. Григорій Сковорода: стійкість пошуку: монографія / Микола Максюта. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 320с.
21. МС Заборна · 2022 - Філософська спадщина Г. С. Сковороди. - К.: Знання, 2000. 562 с.
22. Петров В. Григорій Сковорода. Спроба характеристики / В. Петров // Київська старовелика. - 2001. -№ 4. С. 109-121.
23. Петровська С., Петровський В. Той, чия совість як чистий криштал. Коврайський період Григорія Сковороди. Сковорода і Ми / упоряд. Олесь Доній. Київ, 2022. С. 107-116.
24. Поліщук, Н. Філософська мова Григорія Сковороди у річищі західноєвропейського мислення / Н. Поліщук // Сковорода Григорій: ідейна спадщина і сучасність: зб. наук. пр. / Ін-т філософії Г. С. Сковороди [та ін.]; [відп. ред. І. П. Стогній]. - Київ : [б. в.], 2003. С. 153-165.
25. Попович М. В. Григорій Сковорода: філософія свободи / М. В. Попович. - К.: Майстерня Білецьких, 2007. 256 с.
26. Попович, М. Сковорода, якого не зловив світ, і світ, який не зловив Сковороди. Істина. Правда. Життя. Думки небайдужої людини: зб. Науково-публіцистичних статей / М. Попович ; НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди. Київ, 2010. С. 360-374.
27. Психологія художніх здатностей: моногр. / О. В. Ткачук. - Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2012. 372 с. : іл.
28. Рибка О. Реставрація образів (інтерв'ю з Є. Сверстюком) / Олена Рибка // Від бароко до постмодерну: зб. пр. каф. укр. та світ. літ. Харківського

- національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. - Харків : Майдан, 2008. - Т. VI. - 2008. 286.
29. Різьблення художнє // Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Р. А. Шмиг, В. М. Боярчук, І. М. Добрянський, В. М. Барабаш ; за заг. ред. Р. А. Шмига. - Львів, 2010. С. 171.
30. Родников В. Життя, вчительство і педагогічні погляди Г. С. Сковороди / В. Родников // Хроніка 2000: Укр. культурол. альманах. -К., 2007. - Вип. 71. С. 489-498.
31. Розвиток філософської думки в Україні : навч. посібник ; [Електронний ресурс] / [за ред. проф. Ю. М. Вільчинського]. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2014. 327 с.
32. Стадниченко В. Я. Іду за Сковородою: Сповідь у любові до вчителя: [Документальна повість-подорож].- К.: Криниця, 2002.176 с.
33. Український Сократ: методико-біографічне видання / [уклад. Н. О. Кліменко]; КЗ КОР «Київська обласна бібліотека для юнацтва». - К., 2022.- 89 с.
34. Ушкалов Л. Ловитва невлонного птаха: життя Григорія Сковороди.- 2-ге вид.- Київ: Дух і літера, 2017. 363 с.
35. Федорак Н. «Переступні» роки Григорія Сковороди: історичний контекст народження філософа-містика. Слово і час. 2022. № 5. С. 107–116.
36. Філософія і стиль мислення Г. Сковороди. - К. : Наукова думка, 1983. 270 с.
37. Філософська думка в Україні: Біобібліогр. Словник / Авт. Кол.: В. С. Горський, М. Л. Ткачук, В. В. Нічик та ін. - К.: Унів. Вид-во «Пульсари», 2002. 244 с.
38. Чос В. Г., Історія Християнства в Україні. - Сміла: «Блискавиця», 2007. 101 с.
39. Шевчук, В. Прообразність у баченні Г.Сковороди: Літературознавство / В. Шевчук // Муза Роксоланська. Українська література XVI- XVIII століть. У 2-х книгах. Кн.2. - К., 2005. С.595-608.
40. Юрій Джеджула. Таємна війна Богдана Хмельницького: Історико-документальна оповідь.-К.: Молодь, 1995. 224 с.

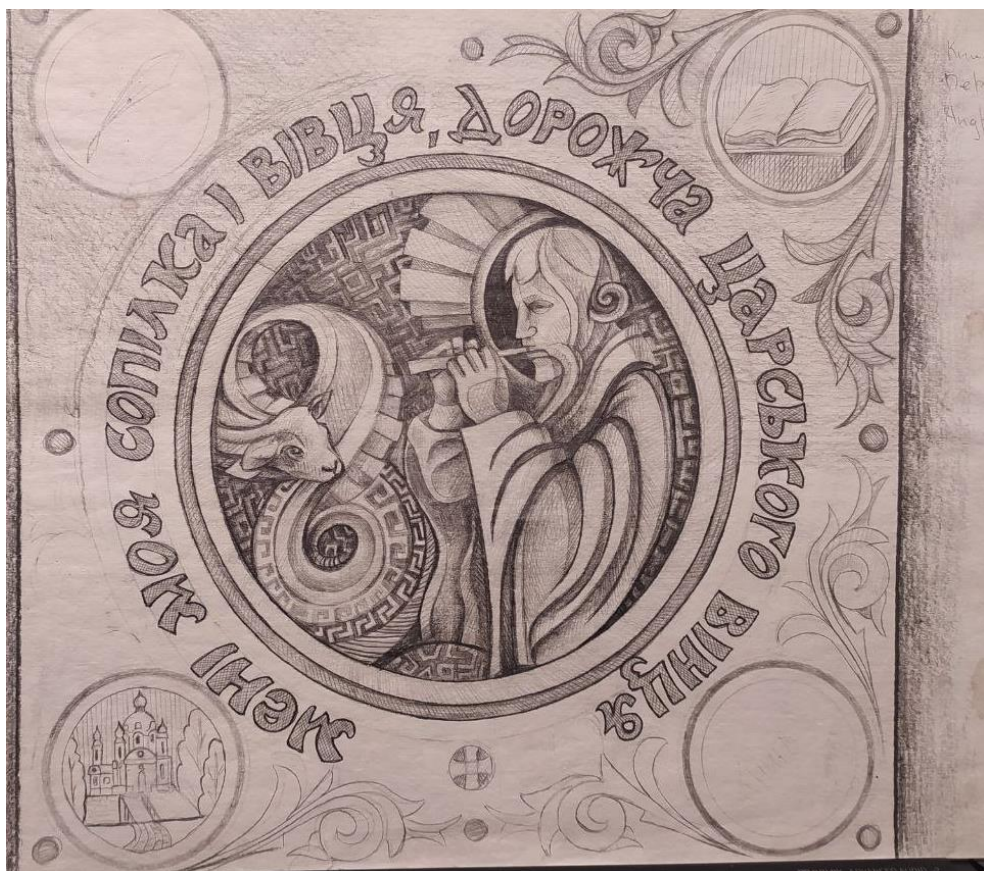
41. http://kharkivschool3.at.ua/publ/roboti_uchniv/referati/filosofsko_etichni_pogljadi_grigoriya_skovorodi/7-1-0-21
42. <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10270/>
43. https://uk.wikipedia.org/wiki/Історичні_землі_України
44. <https://vogue.ua/article/culture/knigi/7-faktiv-pro-zhittya-mislitelya-bliskuchogo-pedagoga-novatora-ta-velikogo-mriynika-grigoriya-skovorodi-50667.html>
45. https://vue.gov.ua/Історія_України:_Новий_час._18_ст.
46. <https://www.libr.dp.ua/?do=ukrainica&lng=1&id=5&idg=31>
47. <https://www.radiosvoboda.org/a/29221974.html>

ДОДАТКИ

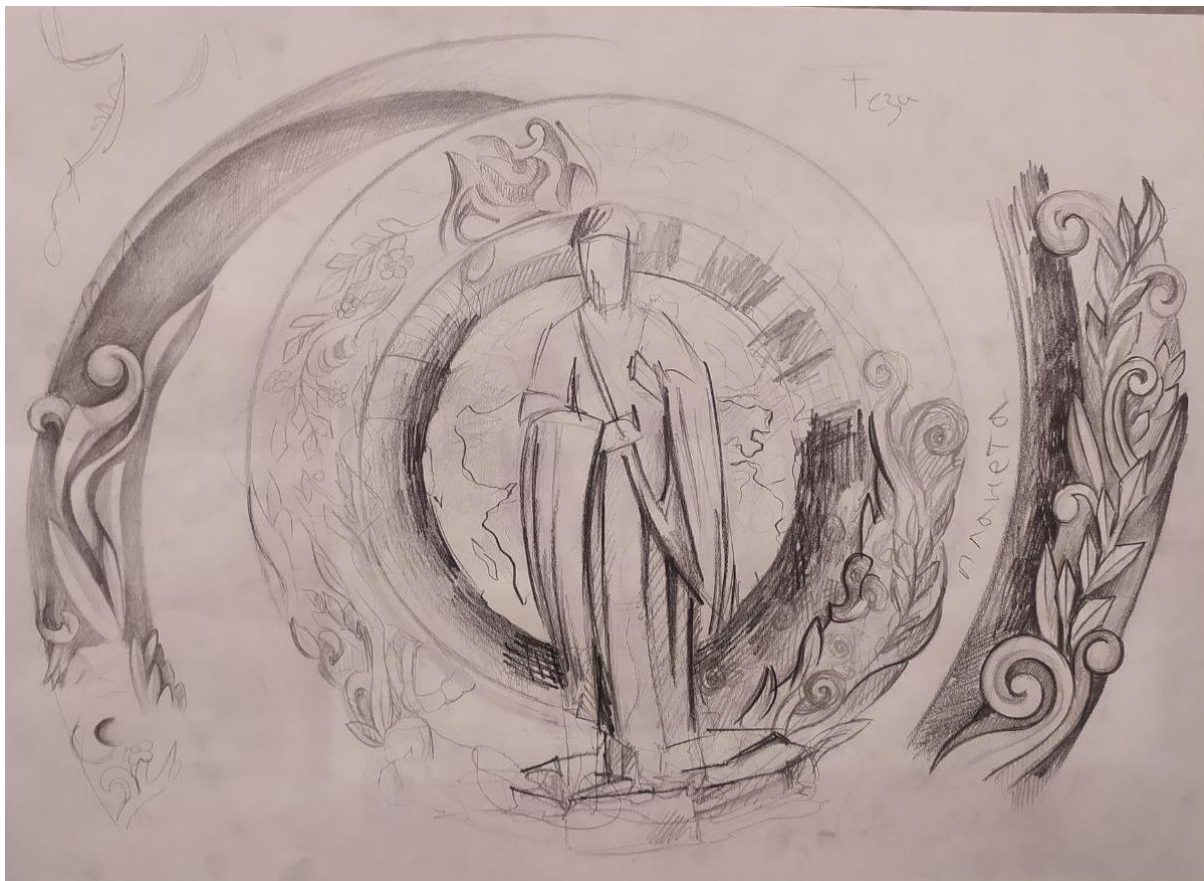
Додаток 1

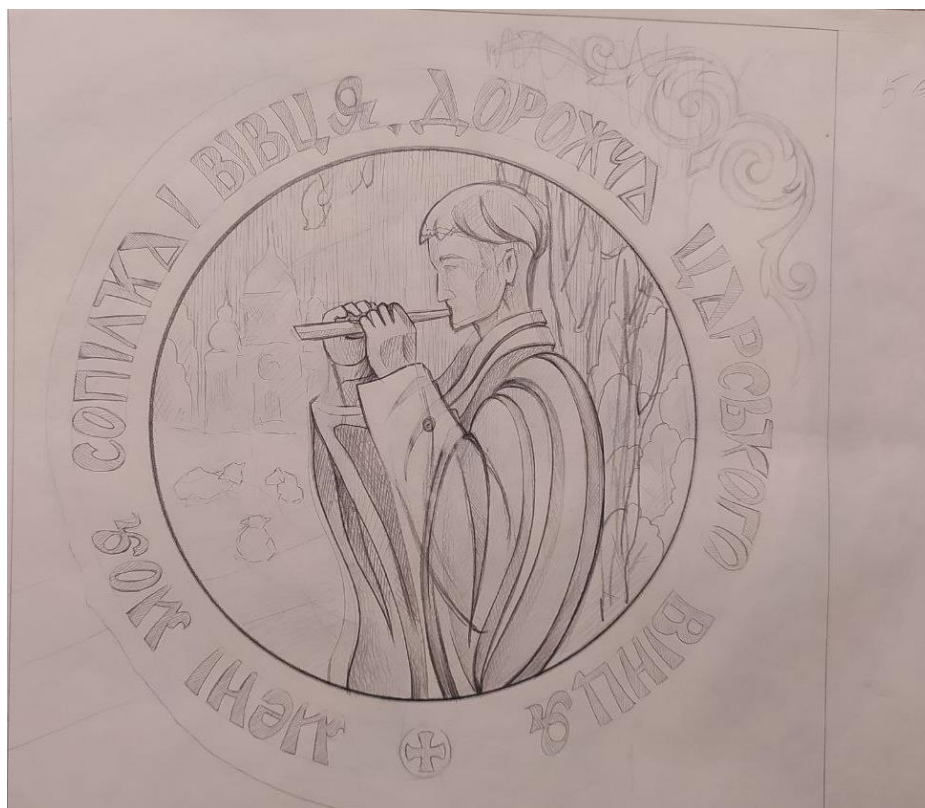
1.1 втілення задуму в графічний ескіз

1.2 деталізація ескізу

1.3 пошук альтернативи

1.4 базовий варіант роботи

2.1 Втілення роботи в глині

2.2 Пошук композиції роботи в глині

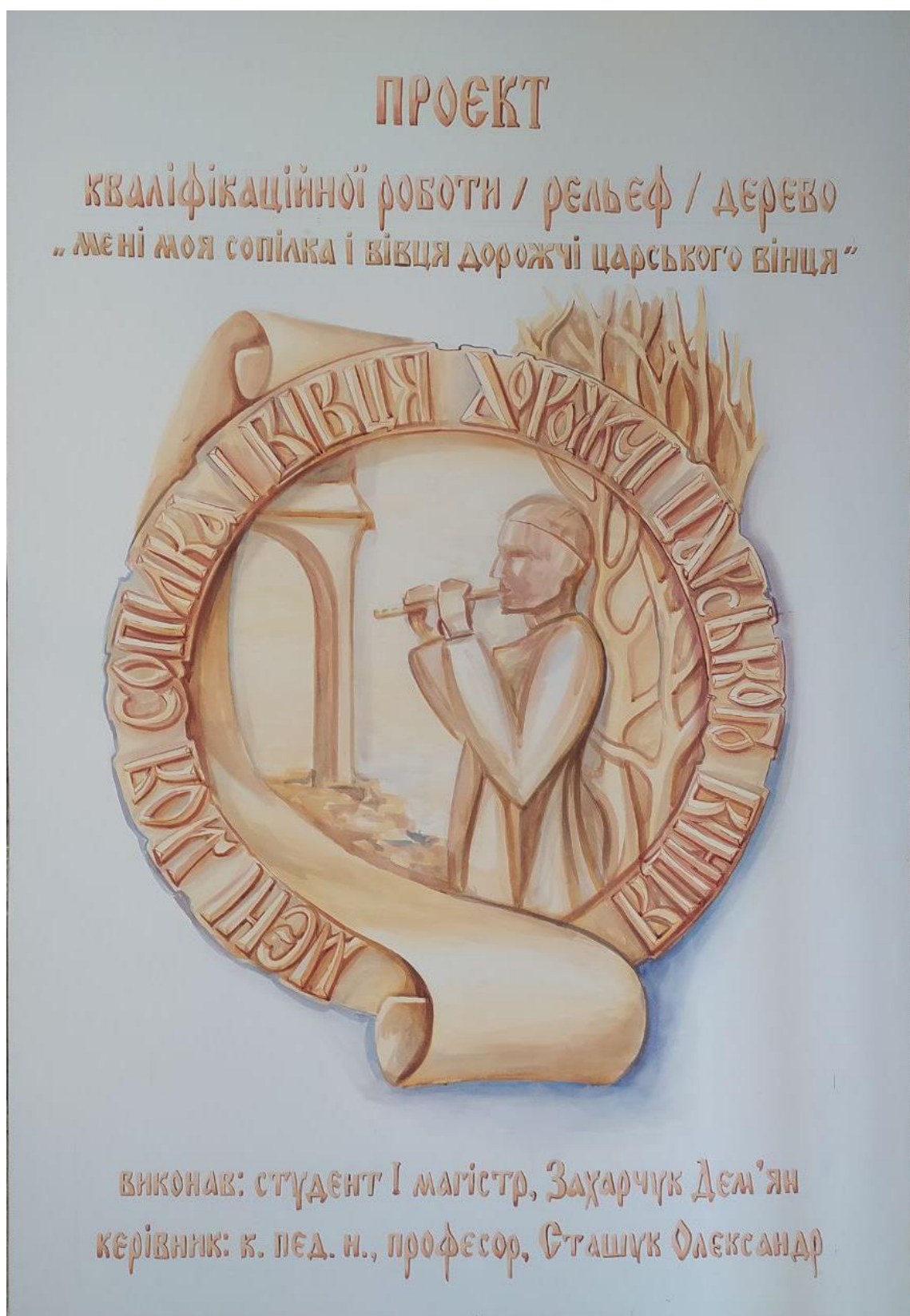
2.3 Внесення корективів в глиняний варіант

2.5 Пошук композиції

2.5 Остаточне композиційне вирішення

3.1 Проект кваліфікаційної роботи

4.1 Перенесення композиції на пласт

5.1 Початок різьблення фрезою

5.2 Аналіз роботи

5.3 Работа над шрифтом

5.4 Пропрацювання деталей

5.5 Завершальный этап работы

6.1 Завершена кваліфікаційна робота